

СТАНОВИЩЕ

по дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор”

в област на висше образование 1. 2. Педагогика (Специална педагогика)

Автор на дисертацията: **Екатерини Цалокоста**, докторант в СУ „Св. Климент Охридски“

Научен ръководител: **доц. д-р Анна Константинова Трошева-Асенова**

Автор на становището: **проф. д-р Цветанка Луканова Ценова**, СУ „Св. Климент Охридски”

Тема: „Модел на диференцирано обучение по гръцки език и литература за ученици с дислексия в средните училища“

I. Оценка на актуалността и значимостта на разработения научен проблем

Дисертацията на Екатерина Цалокоста е посветена на взаимовръзката между дислексията на развитието и способността за овладяване на учебен материал по гръцки език и литература – тема с висока научна стойност, но недостатъчно разработена, с което привлича изследователския интерес. Голямото разпространение на дислексията и влиянието, което синдромът упражнява върху училищните постижения на засегнатите ученици, обуславят актуалността и високата социална значимост на темата на дисертацията. Трудът на докторантката не само подлага на проучване и анализ именно трудностите в овладяването на учебен материал, които тези ученици срещат, а и предлага модел на диференцирано обучение по гръцки език и литература и в това се състои неговата оригиналност.

II. Оценка по формални показатели: обем, структура, оформление и стил на изложение

Дисертацията е написана върху 180 стандартни страници, от които 153 текст, а останалите представляват библиография и приложения. Използвани са 138 литературни източника, правилно подбрани и пряко свързани с дисертационната тематика. Преобладаващо проучената литература е съвременна, като значителна част от нея е от последното десетилетие. Естеството на проучената литература позволява изчерпателен анализ на разработвания проблем в теоретичен аспект. Около една трета от текста съдържа литературен обзор, останалото представлява собственото изследване на докторантката. Отделните части на дисертацията са добре обособени и озаглавени.

Обемът, структурата, оформлението на труда напълно отговарят на изискванията за научен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Стилът на изложението е четивен и достъпен.

III. Оценка на съдържанието на дисертационния труд

1. Увод и преглед на теорията по темата на дисертацията

Уводът дава представа за мотивацията за насочване към темата на дисертацията и за нейната значимост. В него докторантката обосновава необходимостта от разработване на дисертационната тема и сбито представя сърцевината на научното изследване. Уводът убедително изтъква актуалността на избраната тема и въвежда в понататъшното изложение на научната материя.

Теоретичната част на дисертацията е разпределена в три глави, в първата от които докторантката разисква проблематиката около дислексия на развитието, във втората обсъжда диференцираното обучение, а в третата, която е най-пряко свързана с темата на дисертацията, се търси пресечната точка между дислексията и диференцираното обучение по гръцки език и литература. Нарушенията на писмения език (дислексия) са много добре изяснени от гледна точка на тяхната същност, прояви, тежест и етиология. Дискутирани са въпроси, съдържащи богата научна информация, която компетентно е подложена на анализ. В тази си част текстът на дисертацията съдържа изложение на множество авторски становища и научни дискусии, които докторантката представя сполучливо.

Теоретичният обзор изцяло корелира с темата на дисертацията. Изчерпателно, но без да се впуска в излишно теоретизиране, авторката е проучила и представила цялата концептуална база на своето собствено изследване. Литературните данни са разгледани обективно, с разбиране и вникване в тях. В теоретичната част на дисертацията личи умение за извличане на полезна информация с научен характер, за сравнение, анализ и обобщение на литературен материал. Цитирането на литературните източници също е на високо равнище и свидетелства за адекватно опериране с научната литература.

2. Програма на изследването

Дизайнът на изследването е добре построен. То се ръководи от една ясно определена цел: да се създаде модел на диференцирано обучение по гръцки език и литература за ученици с дислексия. Формулирани са осем детайлни хипотези и пет изследователски задачи. Препоръчително е задачите на изследването да се оформят след целта на изследването (а не след хипотезите) и да представляват конкретизиране, операционализация на целта стъпка по стъпка. Изследването е осъществено с въпросник, с който се събират количествени данни в седем части, всяка корелираща с определена хипотеза. Данните са събрани от 109 учители от двата пола на различна възраст, с различен опит и различно образование. Качествени данни са регистрирани чрез интервю в четири раздела. Описана е педагогическата интервенция, която е приложена и чиято

цел е ученикът с дислексия да упражнява четене с разбиране на текст чрез диференцирано преподаване.

Инструментите на изследването са правилно подбрани с оглед на неговите цели и хипотези, броят на респондентите позволява натрупването на надеждна информация. В методологията на изследването присъства необходимата логическа взаимовръзка между отделните му компоненти. Методологията на изследването позволява достигането до пълноценен емпиричен материал.

3. Анализ и представяне на резултатите от изследването

Най-високи постижения авторката отбелязва в петата глава на дисертацията, при анализа на резултатите от изследването. Те са представени подробно и представляват най-обемната част на дисертацията, като са обсъдени в очакваната систематична последователност. Най-важното от резултатите е включено в 36 таблици, 6 авторски фигури и общо 16 диаграми, което създава прегледност и илюстрира добре научната фактология.

Данните са подложени на щателен статистически анализ с подходящи статистически методи и са прокоментирани от позицията на тяхната статистическа валидност и значимост. Част от резултатите разкриват познанията на анкетираните учители за дислексията, друга част са фокусирани върху прилагането на диференцирано обучение в класната стая и проблемите, с които е свързано това. На тази територия са установени интересни факти както от научна, така и от практико-приложна гледна точка.

От начина на изложение на материала в тази част на дисертацията може да се заключи, че докторантката умее много добре да открива, проследява, анализира емпирични факти, да ги съпоставя и обобщава, извличайки съществена информация. Личи, че собственото изследване е осъществено според изискуемите регламенти, а получените резултати са подложени на прецизен количествен и качествен анализ. Установяват се достоверни факти и закономерности, които свидетелстват, че целите на изследването са реализирани по заложения в дизайна на изследването начин.

4. Изводи и приноси от изследването

От изследването произтича логически издържана финална част. Тя съдържа необходимите компоненти, обобщаващи изследователската работа. Хипотезите са адекватно обсъдени, формулирани са логични изводи от проведеното изследване. Положително е, че докторантката дава определени препоръки към практиката, базирани на резултатите от изследването.

Тук имам две забележки:

1. В частта „Дискусия“ би трябвало собствените резултати да бъдат по-конкретно съпоставени с резултатите на други изследователи, провеждали сходни изследвания.

2. Би било по-добре приносите от изследването да се представят в конспективен вид, като ясно се посочат кои спадат към теорията и кои към практиката.

Изследването разкрива детайли във връзка с обучението на ученици с дислексия, които имат положително отражение както върху научната теория, така и върху практиката на преподаване на гръцки език и литература. Въз основа на съдържанието на труда може да се заключи, че той е оригинален по замисъл, стойностен по съдържание, с приносен характер по отношение на специалната педагогика и сродните ѝ науки.

IV. Оценка на автореферата и публикациите

Авторефератът на дисертационния труд е с обем от 59 страници и е оформен според изискванията в структурен, съдържателен и технически аспект. Той представя основните компоненти на дисертацията и най-важните резултати от изследването в достатъчно изчерпателен вид. Авторефератът отразява адекватно дисертационното съдържание и позволява научната общност да се запознае накратко с най-важното в труда.

Докторантката има три публикации, свързани с темата на дисертационното изследване. Заглавията и съдържанието на публикациите показват добри умения за представяне на научни тези. Тази публикационна активност удовлетворява необходимостта от научни изяви на Екателини Цалокоста и отговаря на изискванията към докторантското обучение.

Заклучение

Дисертацията на Екаторини Цалокоста е добре замислен, правилно структуриран и адекватно осъществен научен труд с научна, практическа и обществена значимост. В него тя е проучила, проверила и обобщила важна за теорията и практиката на специалната педагогика информация. Качествата на дисертационния труд показват, че докторантката владее методологията на научните изследвания, може самостоятелно да ги извършва и има перспектива да се развива на научното поприще.

На основание цялостно положителната си оценка смятам, че уважаемото Специализирано научно жури може да присъди на Екаторини Цалокоста образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. 4. Педагогика (Специална педагогика).

11. 12. 2021 г.

Автор на становището:.....